Inc 1478
5
213

Candidus de genitura hominis incipit feliciter.
Quomodo generatur homo.
Qualiter concipit mulier.
Signa conceptionis in muliere.
Quomodo formatur fetus in matrice.
De retentione menſtruorum.
Ad iuuadnum mulierem vt concipiat.
De impedientibus conceptionem.
De cura earum que conceperunt.
De virtute lapidis ⁊ hites.
Quod melliceratum conceptum indicet.
Signa vtrum maſculum conceperit an femellam.
Signa iterum conceptionis maſculi vel femelle.
Qđ etiam mulier pregnans emittit in coitu menſtruum.
Qđ mulieres pregnantes magis appetunt coitum.
Qua de cauſa virgines grauiter corrumpuntur.
De vrinis mulierum ⁊ earum ſignificatione.
Quid ſit menſtruum in muliere: ⁊ quando incipiat.
Quare nō fluūt ſpermata viris quemadmodū mulieribus menſtrua.
Quid ſit ſperma: ⁊ qualiter generatur.
De eiuſdem differentia.
De quatuor digeſtionibus.
De ſuffocatione matricis.
Qua vita viuere dicatur embrio in matris vtero.
Unde veniat nutrimentū puero in matrice exiſtenti.
De debilitatione fetuum.
De tempore natiuitatis hominis.
De accidentibus in egreſſu.
Quare plures generentur vno partu ad ſimilitudinem animalium imperfectorum.
Qđ ex eadem materia animalia plura naſcuntur.
De colore hominis ſm varias complexiones.

Quid ſit monſtrum: ⁊ cauſa generationis eiuſdem.
De faſtinatione ⁊ qualiter accidat.
Quõ ex capillis mulieris generet̃ ſerpens ſm Auicennam.
Quõ nõ ſit dare diluuiũ vniuerſale ſm Ariſtotelem.
Qualiter homo fortunatus ex corpore ⁊ anima ſumit ab aſtris accidentia ad vtrinq;.
De influentia omniũ planetarum in generatione fetus.
De lune influentia: ⁊ quare natus in ſeptimo menſe viuat: moriatur in octauo.
De ſtatu lune quadripartito: ⁊ ꝙ eius diſpoſitio in oppoſitone ſit deterior.
De virtute planetaꝝ generaliter ⁊ influẽtia eoꝝ ad vtrinq;.

Candidus de genitura hominis incipit feliciter.

SAtis conſtat hominem generari ex ſemine viri ⁊ menſtruo mulieris: ſm phiſicos. Ariſtoteles aũt putat ſemen viri: quod ſperma dicimus: ad formã ſpeciei fetum producere: deinde per vaporem exalare. Phiſici ꝟo totum ſemen viri ⁊ mulieris vna cedere in ſubſtantiam fetus exiſtimant.

Notiſſimum eſt mulierem cum in coitu cum viro ſit: ſi ſimul menſtrũ emittat quo vir ſperma: ⁊ vtraq; ſemina ſimul concurrant: vnumq; alteri miſceri incipiat: ſtatim concipere ideſt autem cum ſemina in matrice ad fetum generandum a natura producuntur.

Signa ꝟo cõceptionis in muliere certiſſima habent̃: cum vir in coitu cũ ipſa ſit: ſi mulier poſt coitũ frigus ſentiat: aut in renibus dolorẽ. preterea ſi modicũ aut nullũ emittit ſemẽ aut ſi vir ſentiat ſugi virgã ⁊ attrahi clauſura ⁊ veluti preſſura quadã ex parte vulue. vel ſi iuxta ſolitũ menſtrua nõ currant ei: ⁊ citilatio in ore matricis ineſt. dolor etiã in cruribus id oſtendit. vel ſi eodẽ modo nõ concupiſcat coitũ. hoc autẽ

6
2-2-4
133

in aliqbus verũ:in aliqbus ꝟo nõ. Aut ſi coloꝛ faciei ĩmuta
tus eſt: ꝛ aliena ſubito cupiat cibaria. ſemẽ in matrice recep
tũ foꝛmã fetus hoc mõ cõglutinat. Sex qdẽ pꝛimis diebus
naturã lactis aſſimilat: ꝛ ad hoc naturalis caloꝛ viri in ſper⸗
mate relictus cũ matricis caloꝛe opatur: dealbat̃ deinde illa
materia ꝛ coloꝛẽ ſpiſſi ſanguis ꝛ aliquantulũ decocti ꝑ nouẽ
dies tranſmutat̃. demũ fit ꝯſolidatio in mẽbꝛo fetus ꝛ hoc ꝑ
duodecim dies tm̃. conſtat tñ apud aliquos coꝛ in pꝛimis ge
nerari. Uerũ quia omne qđ viuit ex quattuoꝛ elementis ali
augeriqꝫ dicit̃: quicquid ſemini terrenũ ineſt cedit in oſſibus
reliqua viciſſim ex pꝛopꝛia natura vires aſſumunt. dehinc fe
tus ꝛ coꝛpoꝛis ipſius depoſitio in latum longũqꝫ ac pꝛofun⸗
dum foꝛmari incipit. per quadraginta dies poſtea ad egreſ⸗
ſum vſqꝫ natum pariat ac diſponit.

¶ Ut mulier cõcipiat. ꝛ qđ amplius eſt maſculũ pariat: ex⸗
perimento pꝛobatuꝫ eſt. Jd autẽ nec refellere audemus aut
pꝛobare: niſi quatenus doctoꝝ libꝛis explicat̃: quibus ſiqs
fidem deroget: nihil hac deſcriptione opus eſt. quippe qui
alioꝝ dictis ĩnitar: nõ aũt meo iure faciã ſententiã. Matricẽ
lepoꝛinã ꝛ eius inteſtina exiccata vehemẽter ꝛ in puluerem
redacta. deinde cũ vino mulieri in potũ pꝛopinata ad hoc cõ
ferre plurimũ cõſtat. Preterea ſi teſticulũ vnum lepoꝛinum
itidem puluerizatũ ꝛ vino ĩmixtum mulieri in fine menſtruo
rum pꝛopinaueris: deinde cũ viro coeat: expertũ eſt eam cõ
cipere ꝛ maſculũ parere. Simile veri ꝛ illud eſt ſi epar par⸗
ui ſuis ꝛ tenelli quos tantũmodo ſcropha enixa ſit deſiccent̃
vt ſupꝛa. ꝛ in potum viro aut mulieri pꝛoponentur: virum ſi
impotens ſit ſtatim generare: mulierem ſi ſterilis ſit facit cõ
cipere. lanam etiam immundã ſi mulier lacte aſine cõtingat:
deinde ſupꝛa vmbilicũ deligatũ teneat donec cum viro coeat
ad id conferre maximum arbitrantur.

¶ Sepenumero multa occurrũt: que hmõi expimẽtis fidẽ
derogẽt. id aũt nõ ex eoꝝ impotẽtia ſꝫ nature defectu ꝓuenit

Impedimenta vo conceptionis pluriſariã veniũt. ex frigidi
tate eteni nimia matricis: vel caliditate: aut humiditate ni-
mia: etiã ex ſiccitate plerũqꝫ cõtingit. Pinguedo quoqꝫ ex-
cellens ad id nocet que orificio matricis circũfuſa ipſam cõ-
ſtringit: ꝓhibetqꝫ ſemen ingredi qđ ſubinde cũ vrina eiecit.
hoc quidẽ in ipſa de facili cõprehendit̃. Si enĩ ſpiſſior ⁊ al-
terius iuxta ſolituꝫ coloris fuerit aliqñ etiã ex caliditate ni-
mia exalat. Semen hoc aũt difficiliꝰ eſt cognitu. mulieribus
ſiquidẽ q̃ꝫ plurimis ita lubrice ⁊ tenues matrices ſunt vt re-
tinere ſemen nequeãt: ſꝫ ſtatim ĩmiſſum effluat. Ex ꝑte ple-
rũqꝫ viri defectus accidit: cũ ſemen ita liquidum ac tenue vt
aqua ſit: ac ſtatim ingreſſum elabat̃. Prouenit etiã ex frigi-
ditate ⁊ ſiccitate teſticuloꝝ. ⁊ homines huiuſmodi raro vel
nunq̃ꝫ poſſunt generare. Retentis aũt ſeminibus matrix mu
lieris ab vtraqꝫ parte firmiter claudit̃ vt nil de ſemine poſſit
emitti: ⁊ tũc fit retentio menſtruoꝝ: quod pregnantis femine
vulgatiſſimum eſt indicium.

¶ Cura aũt adhiberi cõſueuit ad ipſas que conceperint: ne
aut aborſum pariãt: aut aliquid ex fetu minuat̃. Femie igit̃
ꝑgnanti motus nimius vitet̃. Cibarijs ⁊ potibꝰ lenibꝰ vtat̃:
omniaqꝫ ad appetitũ miniſtrent. cauto tamen opus eſt vt cũ
illam pregnantẽ noueris nihil cõſpectu eius nomines ad qđ
volũtas incendat̃ ſua ne de facili reperiri queat: quia ex hu-
iuſmodi cupiditate plereqꝫ iã aborſum parturierũt. Veruꝫ
qđ maiori admiratiõe dignũ eſt ⁊ ipſi vidimus ac plerũqꝫ ex
pertiſſimũ. lapis ⁊ hites pregnanti mulieri poſitus aborſum
ꝓhibet. partus diſcrimina auertit. ⁊ feminã cũ fetu preſtat in
columẽ. Et ne q̃s rem cõmentitiã putet: plurime in Medio-
lanenſi vrbe eius ope liberate ſunt: cũ lapidẽ ipſum a nobis
habuiſſent. Reperit̃ quippe in nidis aquilarũ. in perſide tñ
plurimꝰ ⁊ colore fuluo eſt. alios lapillos naturaliter intrin-
ſecus cohibens: vt ex motu facillime ſentit̃. hũc Marcatius
[illegible] meus vir phiſice peritus vt pueruꝫ me vidiſſe memini.

in germanoꝛū alpibus adeptus eſt: ſumma induſtria nidos aquilarum inſectatus.

¶ Expertum eſt mellicratum conceptū pꝛopalare. Id autē ita conficit᷑. Coclear vnum mellis fluxibilis ⁊ tria aque tepide ſimul mixta: mulieri cum lectum intrat in potu data. ſi circa vmbilicum doloꝛem ſentit: concepiſſe eam ſcito.

¶ Utrum quidem maſculuz conceperit an femellam: annotatum eſt etenim ſi facies rubida: motus leuis: venter teres in dextera maxime turgeſcens. lac quoqꝫ ex mamillis ſpiſſū ac digeſtū fuerit vt ſupꝛa vitrum ſcindatur ac fluat aut vꝛine infuſum ipſius ima petit. nec liqueſcit ſal mamillarum capiti appoſitū: vel vt quidam augurantur pꝛius dextrum pedē moueat qꝫ ſiniſtrum. hec maſculi concepti veriſſima habent᷑ ſigna. Econtra ꝟo: ſi grauis eſt ⁊ tarda: ſolito pallidioꝛ: oblongo ⁊ enoꝛmi ventre: ſiniſtra turgidioꝛ: mamilla quoqꝫ eadem parte pꝛoclinis. lac quidem indigeſtum liuidū ⁊ aqueū doloꝛ etiam in ſiniſtro latere magis vꝛgens: cum maſculo cōcepto in dextero patiatur: femellam conceptā eſſe credito.

¶ Amplius ſi femina maſculū conceperit an femellā: aqua de puro ⁊ liquido fonte expimēto fuerit. gutta eteni ſanguis aut lactis eius ex dextero ſumpta latere ⁊ aque ſupfuſa. Si maſculo turget ad ima deuoluit᷑. ſi femella ſupnatat ⁊ ſūma petit. Licet vt pdiximus mulier pꝛegnās mēſtrua cōtineat. verūtñ cū in coitu cū viro ſit: plerūqꝫ ex nimia delectatione emittat ipſa. quippe cum vene ac nerui in vulua exiſtentes a virili mēbꝛo cōfricent᷑ ⁊ exinde quedā titilatio oꝛiat᷑ vt neceſſe ſit menſtruū emittere. hoc autē reſpectu coitus naturale eſt. reſpectu ꝟo fluxꝰ naturalis violentū ⁊ ceterū ex omni nutrimento quod ſumptū eſt materia fit apta que in coitu expelli queat. exinde ꝙ notatū eſt mulieres pꝛegnātes magis coitū appetere cū oppoſitū eſſe debeat. cauſa aūt eſt materie

ſuperflue abundãtia que ab alimẽtis ducitur. ⁊ cũ menſtrua dietim augeant̃. magis etiam coitus appetit̃. ac ex huiuſmodi materie abũdantia cõtinuo mulieris vulua caleſcit.

¶ Virgines grauiter corrumpi ⁊ cũ dolore ob id credit̃ ꝙ ipſarũ vulua i coitu maxime ampliari ſoleat. Vel qꝛ virile membrũ nimis ineptũ ſit. vel qꝛ adeo magna ⁊ ampla earum plerunqꝫ vulua ſit. vt abſqꝫ dolore ex ſui parte virili mẽbro coire nequeat. ⁊ ob idipſum cũ prius corrũpunt̃ virgines dolorem in prima pte vulue patiunt̃ ꝙ amplieẗ ipſa ⁊ ad coitũ magis diſponatur. Amplius cauſa doloris ineſt pellicula quedã inter vuluã iuxta quã veſica interiecta cũ h coitu rumpaẗ. verũ quanto magis coiunt minus quidẽ doloris ſentiũt plurimũ ꝟo voluptatis accipiunt.

¶ Vrine virginũ plerũqꝫ lucide ⁊ clare ſunt: qñqꝫ albe aut congelate. Si autẽ coloris aurei clare ⁊ ponderoſe fuerint: animũ coeundi in ipſis indicant. ſꝫ hec in virgine certa ſunt. Corrupte etenĩ mulieres vrinas turbidas ⁊ obſcuras habẽt ob fracturã pellicule: de qua dictũ eſt. Menſtruata ꝟo vrina ſanguinea eſt. ⁊ que patitur oculos nimis nitidos ⁊ aquoſos habet decolorata facie abominationẽ pre ſe ferens. Hanc tu Nicolae mi ſi videris velut hydrã aut ſpingem aut potius meduſam gorgoneam effugito.

¶ Menſtruũ in muliere quid ſit: ⁊ vnde accidat plerũqꝫ queſitũ eſt. Id autẽ nil aliud opinant̃ phiſici ꝙ ſupflui alimenti fore quod in rei alende ſubſtantiã nõ cedat. ſicut etiã in viris ſpermata. menſtruũ inde appellatũ opinant̃: ꝙ ſingulo mẽſe ſemel ad minus fluat. Incipitqꝫ pubeſcẽte muliere cũ ãnoꝝ quattuor ⁊ decẽ fuerit: ⁊ iã coitũ ſentire vel cupere incipiat. Quibuſdã ꝟo mulierib' etiã tẽpeſtiuis accidere cõſueuit: ⁊ hoc qdẽ ſm deſiderij potentiã vel nature. Et aliqbus in nouilunio fluit menſtruũ: aliqbus ꝟo aliter. patiũturqꝫ in hoc grauiẗ: ita vt eaꝝ facies decoloreẗ: ⁊ oculi ſolitũ nitorẽ amittant. nõnullis etiã diutius: qbuſdã ꝟo breui' fluũt menſtrua

8
226
134

plurimũq; ſanguinei ſunt coloris: raro liuidi. Scire opere
pretiũ eſt: ꝛ querit̃ qd cauſe ſit cur viris ſpermata nõ fluũt:
mulierib⁹ aũt mẽſtrua emittant̃: cũ vtriuſq; cã ſit ſuꝑfluũ.ſ.
alimẽti qđ in rei alende ſubſtantiã nõ cedat. nulla tñ potior
vis eſt: q̃ꝫ ꝙ mulier frigide ꝛ humide nature habet̃. vir autẽ
calide ꝛ ſicce. Modo aũt de natura humidi ꝛ maxime aquei
eſt effluere. In viro qdẽ humiduꝫ magis purũ ꝛ aereũ ꝛ illa
inepta ratio: qꝛ calor in humidũ ſemꝑ agit ex natura ꝛ minor
calor eſt in muliere. Ideoq; humidũ nutritiuũ diſpartite tm̃
reliquũ ꝟo eijcit ꝛ effundit. Sperma vt ꝑdictũ eſt ſuꝑfluũ ẽ
alimẽti qđ in tertia qdem digeſtiõe: vt inferius explicabim⁹
nõ totũ cedit in deꝑditũ ꝑ reſtaurationẽ vite animãtis. Ue-
rum a calore naturali ſanguis ſubtilis in formã ad genitalia
vaſa tranſmittit̃: vbi teſticuloꝝ virtute dealbat̃ ac digerit̃: ꝛ
iõ coloris albicantis eſt. Id emiſſum rationabiliter: ac natu
ra exigẽte purgat ꝛ alleuiat. nimis aũt corpus deſiccat: cum
virtus ſua humectatiua ꝛ calefactiua ſit. Corpore aũt exſic-
cato ꝛ humido extincto debilitatio vite ſeqt̃: ꝛ ſubinde ima-
tura mors. ex quo frequenti⁹ coeũtes cito pereũt ꝛ ſeneſcunt.
Preterea ab Ariſt. ſcriptũ extat mulieres longi⁹ viuere q̃ꝫ
equũ ꝛ aſinũ a qb⁹ eſt genit⁹. Sperma viri durũ ꝛ teſticuloꝝ
ꝟtute bñ decoctũ qđ adheret vt patet: ꝛ ſicut lac albũ firmit̃
coagulatũ: ꝛ fortẽ ꝛ robuſtũ fetũ generat. aliud tenue aut flu
xibile imaturũ facit fetũ ac nature tenuis ac fragilis ꝑcreat.
¶ Annotatiõe dignũ eſt qđ a phiſicis ꝓhibet̃: quatuor fieri
digeſtiões. Primã in ore. Secundã in ſtomacho. Tertiã in
epate. Quartã in ſingulis alẽdis ꝛ augmẽtandis membris.
Ubi ꝟo nõnulli ꝯdicũt vltimã ꝑfectãq; in corde ſtatuentes
ꝓpterea hoi natura dẽtes addidit: vt diligenti⁹ cibos cõterat
Ceteris aũt aialibus quibus dentes ꝛ in ſuꝑiori mandibula
defecerant binos ventres indidit. vnũ in quẽ cibum ponant.
alterũ in quẽ ruminatũ vltimo deglutiant. Cibus igit̃ cum
ab homine diligẽter maſticatus ꝛ ore quodãmodo decoctus

fuerit in ſtomacho. deinceps ꝓpria expoliat̃ forma alienāqȝ
aſſumit. quippe qđ groſſum eſt a ſubtili ſeparat̃: ⁊ qđ dulce
⁊ potabile fuerit ad epar tranſmittit̃ qđ calore ſuo ſubtilis il
lud cōuertit ⁊ induit̃ actiōe quadā propria ⁊ naturali forma
ſanguinis ⁊ ſubinde temperatū a quolibet mēbro nutriendo
⁊ augmentando ſugit̃: iuxtaqȝ eoꝝ exigentiā reſtaurant̃. reli
quū autē quod ſupereſt ad vaſa genitalia tranſmittit̃: vt ſu-
perius expreſſimus. huiuſmodi quidē neceſſitas ex qua fa-
mes fit ⁊ in ſingulis mēbris inanitio prouenit ex calore gene
ratur: qui in humidū dietim agens id exalat ⁊ cōſumit.

¶ Suffocatio matricis eſt cōpreſſio ſpiritualiū ex vitio ma
tricis egreſſa. Impedit̃ eni anhelitus: ſpiritus opprimitur.
In muliere ſiquidē iſtud accidit cū matrix e loco tollit̃: exin
deqȝ ſincopim ex cordis frigiditate ꝑpedit̃. plurimū id quo
qȝ ex mēſtrui ſuphabūdantia ꝓuenit qđ corruptū ac veneno-
ſum matricē inficit. huiuſmodi aūt mulierib9 ſiue iuuenes ſi-
ue antique ſint coitus competit: maxime aūt iuuenibus que
humiditate plus abūbāt. hinc eſt ꝙ mulieres iuuenes coire
incipiētes ante conceptionē multū impinguant̃: ⁊ in quibus
huiuſmodi materia abūdat extinctu nature coire magis ap-
petunt. Ideo peccatū in natura eſt talib9 aditū ad illos quos
affectant ꝓhibere: licet minime peccatū ſit in morib9. Ariſto
teles in libro de anima poſuit embrionē in matris vtero pri-
mū viuere vita plāte. deinde vita aīalis. poſtremo vita hui9
ſpeciei vel illius. Dubiū vnde puero nutrimentū accidat in
matrice exiſtēti: cū mulieris matrix vndiqȝ clauſa ſit. ceterū
deprehenſum eſt cū fetus in vtero cōceptus ſit virtute natu-
re quandā imprimis oriri venā. vel vt quidā putant: neruū
qui matricē ꝑforat eiqȝ adiungit̃ ad mamillas vſqȝ proten-
ſum ⁊ annexū. itaqȝ fetu in matrice exiſtēte mamille rigidio
res effici ſolent: ad eaſqȝ mēſtrui ſubſtantia diffundit̃. Ibi-
demqȝ ad albedinē vſqȝ decoquitur: ⁊ ſubinde mulierū lac

appellat᷑. quod deinceps per venam aut neruuꝫ huiuſmodi ad matricem remittitur: ex eoqꝫ nutritur fetus. hic poſtea in eius exitu abſcindi ſolet: cuius pars vmbilico iuncta eſt. reliquum in matrice dependet.

¶ Satis conſtat fetum debilitari in vtero cum mulieres pregnantes recentes natos lactant. Ea etenī materia qua nutriri in vtero fetus debet in nutrimentū cedit prius geniti.

¶ Tempus aūt egreſſus infantis ab vtero materno vt plurimū eſt in nouo menſe. quibuſdā in ſeptimo accidit. nōnullis in octauo. plurimis ī decimo. paucis in vndecimo. nec vltra retineri ſolet. Sunt que in ſecūdo menſe pariūt: ſed aboꝛſuꝫ nō eni hominē ꝓducunt: ſed ſolidam quandā carnis partem ⁊ hoc ꝓpter debilitatē aut plurimū motū mulieris interduꝫ euenit. magna cura opus eſt in greſſu: cum plurima de facili eueniant que egreſſum ꝓhibeant fetus necant. Quandoqꝫ enim fetus pedem p̄mittit aut manū: ⁊ tunc obſtitricibus doctis opus eſt que retrudant illud ⁊ adiuuent. ⁊ ex talibus ingens pueris vere generat᷑ doloꝛ vt ſepe moꝛiant᷑. Euenit etiā in partu plerunqꝫ ſcindi vuluā vſqꝫ ad anū vt vnguento opus ſit circa eam ac retrudi matricem cōueniat que ſepe vulneret᷑. Signa ꝟo proſperi greſſus habent᷑: cū infans caput e vulua p̄miſerit. Deprehenſuꝫ eſt a phiſicis ⁊ ſubinde lr̄is teſtatum plures in mulieris matrice cellulas exiſtere in quis plerūqꝫ deciſum a viro ſic colligi ſolet: vt in vnaquaqꝫ ꝑs ſemīs retēta ſit ex quo plures fetus gigni vno ꝑtu cōſtat. que ſimilitudo etiā in aīalibus imꝑfectis poteſt accipi. in horū quidē genitura aliqd matricis loco ⁊ aliqd ſemīs ſimile eſſe debet ex q̄ generari cōſueuere. id aūt talis humiditas q̄ ꝑ loca educationis de putrefacto ea gignat ⁊ multiplicare facto ea gignat. ⁊ multiplicare faciat. Cām autē ſimilitudinis hoꝝ aīaliū a ſilitudine de coꝛꝑe educti fieri crediderūt. Nōs aūt ex his nōnulla ſtricta ⁊ lōga ſint. nōnulla ꝟo breuia aut

alterius modi hoc eſt ex diuerſitate humiditatis quidē eue nit. Ex colerico eni calido ꝛ ſicco animal longū ꝛ ſtrictū generat᷑: ꝙ caloꝛ multū extendit᷑ in ipſo. Ex flegmatico aūt frigido ꝛ humido aīal latū ꝛ bꝛeue: eo ꝙ humoꝛ aqueuſ multū dilatabilis ſit frigidū nō ſatis extendit ipſum. Ex ſanguineo ꝟo ꝛ humido generat᷑ mediū inter vtrūqꝫ: ꝓpter quod humidum ꝛ calidū temperata ſint. Ex melancolico accidētali qd̄ aduſtum eſt: animal longū valde ꝛ gracile concipit᷑: qd̄ feruoꝛ caloꝛis in eo plus ſe extendat ac ſiccitas moderata attenuat. Jtaqꝫ ex eadē materia animalia plura naſci cōſtat: ſicut ex equi ſtercoꝛe plures muſce ꝛ his ſimilia gigni ſolent. Aliquando ꝟo ex eadē materia animalia diuerſe ſpeciei diuerſiqꝫ coloꝛis aut figure multifoꝛmis. Cauſa aūt diuerſitatis iſtoꝝ diuiſio eſt in matrice ſeminis: ſed hoc pꝛincipaliter in animalibus impfectis locū tenet. Obſeruatū eſt hominē colericum crocei coloꝛis eſſe. Sanguineū rubei. Flegmaticum albi. Melancolicum ꝟo nigri.

¶ Monſtruū accidit vel ex diminutiōe materie: vel ex ſuphabundātia. cū natura ad ea q̄ pꝛincipalioꝛa ſunt pꝛimū intē dat: ex materie defectu mēbꝛoꝝ defectū ſequi neceſſe eſt. Defectus aūt materie vel ex paucitate ſeminis: vel matricis lubꝛice vitio totū infuſum nō cōtinentis poteſt accidere. Etiā ex velocitate coeundi plerūqꝫ defectus ſeqnit᷑. Ex abundantia ꝟo materie etiā monſtrū gignit᷑: vt homo bina capita vel quaternas manus habens.

¶ Nō vana habent᷑ a peritis que de faſcinatione dici ſolent Jnde Maro nr̄: Neſcio qs teneros oculos mihi faſcinat agnos. ſꝫ cauſam potius naturalē eſſe putāt. Mulieres ſiqdē antique qbus mēſtrua moꝛe ſolito nō fluūt obtutu perimāt pueros. mēſtruoꝝ eni materia cū p vniuerſum coꝛpus effundatur: oculos q ſubtilioꝛes ſunt pꝛimū inficit: qui deinde ex poꝛoſitate ſua aerē deturpāt. quo infecto ꝛ puer q viſui obiectus ē ex aere ꝛ anhelitu mēſtruato polluit᷑ ꝛ occidit᷑. retētio

aũt menſtruoꝝ in talibus eſt caloris defectus. ex mẽſtrui enĩ abundantia humores mali ⁊ corrupti generant̃.

¶ Traditũ eſt ab Auicenna phiſico illuſtri ex capillis mulieris ſerpentẽ gigni ſi ſub terra pingui vbi fim⁹ iaceat hyemali tp̃e ponant̃. poſtea calore iualeſcẽte vere vel eſtate effodiant̃. q ſerpẽs lõgus ⁊ ſtrictus valde ſibi ſimilẽ deinceps viuendo generabit. Idẽ voluit diluuiũ vniuerſale fieri poſſe. Ariſtoteles ꝟo ſecus cenſuit. Diluuiũ enĩ cũ ex cõſtellatione humectãte fieri ſoleat: eandeꝫ vnã terraꝝ partẽ reſpicere neceſſe eſt. cui ex aduerſo conſtellatio deſiccans obiecta ſit. ⁊ quantuꝫ vna ex pte prima humectet tanto deſiccet altera: ex quo impoſſibile habet̃ diluuiũ vniuerſale fieri poſſe.

¶ Quia homo ſicut ens naturale ex materia ⁊ forma cõpoſitus eſt: tripliciter accidẽtia notant̃ in eo. quedã ſcꝫ ex parte anime: ⁊ quedã ex pte corpis. nonnulla ꝟo ex pte cõpoſiti totius. aĩa certe oẽs virtutes quas in corpe cõplectit̃ a speris ⁊ corpibus celeſtibus cõtrahit. Ab vltimo quidẽ orbe q motu ſuo diuturno oẽs ſperas inferiores mouet virtutẽ eſſendi recipit ab orbe ſtellaꝝ fixaꝝ eſſe. a ſaturni ſpera virtutem rationandi ac diſcernẽdi a ſpera iouis magnanimitatẽ ⁊ plures operatiões hmõi. a ſpera martis animoſitatis virtutem a venere cõcupiſcentie ⁊ deſiderij motũ. a ſole aũt virtutem ſciendi ⁊ memorandi. a mercurio gaudẽdi ⁊ delectãdi. a ſpera lune virtutẽ vegetandi: que radix dicit̃ virtutis naturalis ⁊ hec quantũ ex parte anime relata ſint.

¶ Nũc ex pte corpis virtutes planetaꝝ exponere ordiemur materia igit̃ in mr̃is vtero ĩfuſa ⁊ coagulata p ſiccitatẽ frigiditatẽqꝫ ſaturni primũ diſponit̃. ⁊ huic virtutẽ vegetatiuã ⁊ naturalẽ motũ iprimit. Quãobrẽ ſaturno primi mẽſis cura adhiberi ſolet. Dehinc iouis virtute materiã ipſaꝫ ad ſuſceptionẽ forme mẽbroꝝ diſpoſuit caliditate ſua confert plurimũ ⁊ humiditate replet. Et huic ſecũdi mẽſis cura aſſcribit̃ Subinde mars caliditate ſua ac ſiccitate ĩ fetu crura formata

lateriꝰ ea diuidēs. brachia ſeparat. collū diſpartit. ⁊ caput effigiat. ⁊ huic dat̾ menſis tertius. Solis aūt virtus formas imprimit: cor creat ⁊ anime ſenſibilis motus preſtat: ſm quorundā opinionē phiſicoꝝ. Ariſtoteli vero placet cor inter primas generari partes. Addūt etiā nōnulli ſolē vitalis virtutis fontē ⁊ radicē eſſe. Venus deinceps exterioꝝ membroꝝ limitatiōes virtute ſua pficit. ⁊ expolitos. aures ſcȝ ⁊ nares. maſculis virilē virgam. vuluā femellis. pedum etiā ac manuū ſeparationē facit ⁊ digitoꝝ. ⁊ quedam nō exteriora ſubinde format. Et huius tutele quintus aſſignat̾ menſis. Mercurialis ſpere virtus inſtrumēta vocis efformat. ſupercilia cōponit. oculos fabricat. pupillas adauget. capillos ⁊ vngulas pducit. ⁊ huic ſexti menſis cura attribuit̾. Perfectioni aūt ⁊ cōplemēto totius fetus ſeptimo menſe luna finē imponit. replet enī humiditate ſua ſupficiem cōplet. Venus qdē ⁊ mercurius humiditatē tribuētes toti corpi nutrimentū preſtant. Ac tūc quidē ſi fetus oritur pfectus eſt ⁊ viuet. Octauo vero menſe p circuitū redeunte ſaturno fetū orientē frigiditate ac ſiccitate ſua cōprimit ⁊ extinguit. quattuor ſtatus lune varietate perhibent phiſici.

¶ In prima ſiquidē eiꝰ aſcēſiōe calidā eſſe ⁊ humidā vſqȝ ad ſemiplenā: tūc aūt calidā ⁊ ſiccā fieri vſqȝ ꝙ eſt plena. deinde frigidā ⁊ ſiccā donec ſemiplena ſit ī detrimēto. Vltimo qdē humidā ⁊ frigidā vſqȝ ſoli cōiūgat̾ effici. ⁊ iō magis ꝯriā cenſent nature hoīs que ex calido humidoqȝ fouet̾ cū eiꝰ diſpoſitio frigida ⁊ ſicca ſit in oppoſitione vt dictū eſt a nobis. licet nōnulli huic opiniōi plerūqȝ aduerſent̾. qd planetaꝝ virtus his conferre ſoleat q̄ a natura ad vitā ac ortū pducunt̾ tā ex pte qdem aīe q̄ȝ corpis ſupioribꝰ ſcriptis explicatū eſt. Nūc que ipſoꝝ influētia ad vtrūqȝ virtus ſit breuiter dicemus.

¶ Saturnus ſupior planeta tardus ⁊ obſcurus. natū in colore fuſcum reddit. male barbatuȝ. Subtile pectus ⁊ fiſſuras in veſtigijs poſtremis oſtendentē. Et hoc quidem ex parte

corporis eius virtus operatur: ſm animã quidẽ perfidũ malignũ ſubdolum. fetida ac turpia nimis diligentẽ ⁊ in pluribus venerẽ minime affectantẽ efficiet: omneſqꝫ operatiões prauas tã ex corpis parte qꝫ anime in illo figet ac imprimet.

¶Jupiter regale ſidus: lucidum ac temperatũ ſaturno contrarios effectus habet. faciem ſiquidẽ nati pulchrã reddit. oculos claros. rotundã barbam. ⁊ ſignãter duos ſuperiores dentes reliquis maiuſculos. colorẽ in vultu bonũ imprimit album ſcilicet rubore pmixtum. capillos longiores. Scdm animã natũ bonũ efficit modeſtũ legis ⁊ honeſtatis amatorẽ veſtes ornatas ⁊ delectabiles ſermones ac odores affectantes. poſtremo liberalẽ mũdũ miſericordẽ ⁊ iocundũ gignit.

¶Mars ꝟo cũ ſit in caliditate ⁊ ſiccitate imtẽperatus. natũ quidem ex parte corporis rubei coloris cum quadã obſcuritate ⁊ vſtione conficit: ſicut in his q a ſole peruſti ſunt: pleriqꝫ cernimus capillos raros. oculos paruos. ⁊ totũ corpus curuum licet groſſum reddit. Scdm animam fallacem incõſtantem inuerecundum iraſcibilem proditorem diſcordias ⁊ bella ſeminantem ⁊ ſuperbum efficiet.

¶Sol ſtella regia mundi lumen ⁊ oculus quem Cicero ſiderum omniũ ac planetarum regem ac principem ſcribit. natum carnoſum reddit. faciem pulchram. oculos magnos: ⁊ colorem album cum quadam citrinitate imprimit. bene barbatum. capillos longiores. Scdm ꝟo animam hypocritũ: facie iuſtum. exterius hominem in ſententiam attrahentem. Alij dicunt ꝙ regalem. religioſum. profunde ſcientie. ac diuinationis reddit ſpeculatiuũ. ſapientem. dominatorem. iocundum. vlterius bonos diligentẽ: opprimentẽ malos.

¶Venus ſtella beniuola. natũ pulchrũ efficit. oculis maxi

me decorum. carnoſum mediocriter ⁊ medie ſtature. Scđm animam quidem blandum gignit. ſuauiter loquentē. ſtudentem. in ornatu corporis voluptatem gaudiū muſicalia ⁊ coreas affectantem.

¶ Mercurius ꝟo qui ſolem ſequitur: ⁊ eius radijs ſemper attrahitur: natū gracili corpore: ⁊ perſone ſatis preſtat. barbe item pulchre rareq;. Scđm animam autem ſapientem. ſubtilem. philoſophiam ⁊ ſtudium affectantem. boni motus ⁊ perfecti ſermonis. ⁊ qui multos amicos ſibi paret: licet nō fortunetur in ipſis. boni conſilij preterea ⁊ verū reddit: perfidie ⁊ infidelitatis immunem.

¶ Luna planetarum vltima cum velocis motus ſit: natum vagabundum facit. nullius forme ſeruitij. iocunda facie. ſtatura mediocri. oculis inequalibus: vnum altero maiorem preferentem.

¶ Angelus Typhernas colendo patri. D. Petro de Nigionibus nobili Januenſi ac. S. Gregorij digniſſimo abbati Salutem. Cōmentariorū quorundam Germanici impreſſores opera faſtiditi: iocundum opuſculum percunctati ſunt Nos igitur variarum rerum annotationes ſcitu quidē pulcherrimas propoſuimus: tibiq; patri ſtudioſiſſimo aſſcripſimus: nihil amplius videri cupientes q̄ opuſculū eſſe Candidi. noſtra ꝟo diligentia ⁊ illorū induſtria impreſſum. Tu tene ⁊ dū legeris ignoſcas extereuationi ⁊ errata caſtigato.

Finis.

Inc
1478